

Bokanmeldelser

ANMELDT AV

Magnhild Kvamsdal Hope

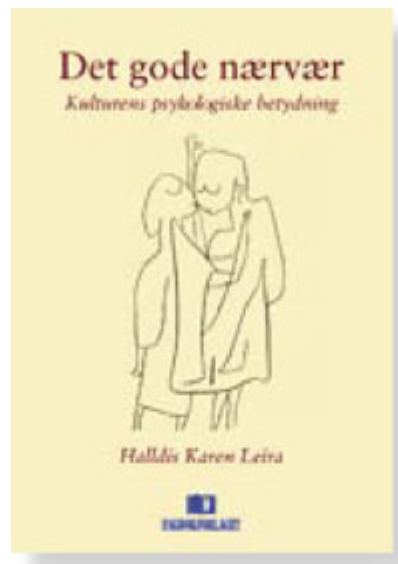
TEKST

Anmeldt av Lillian Møllerhaug

Inger Johanne Storesund

Anmeldt av Roger Hagen

PUBLISERT 1. september 2004

Halldis Karen Leira

Det gode nærvær. Kulturens psykologiske betydning

Bergen: Fagbokforlaget, 2003. Kr 289. 224 sider. ISBN 82-7674-909-7

Det gode nærværet av forfatteren pre-ger boka. Med varm respekt formidler hun en dyp forståelse for psykiske problemer og den smerte de repre-senterer. Her er dirrende harme mot urett som svake grupper i samfunnet blir utsatt for. Her er et skarpt blikk som gjennomskuer fastlåste forestil-linger og maktstrukturer, og her er et optimistisk syn på hvordan mennesker kan få det bedre.

Boken bygger på praksis. Forfatteren har 25 års erfaring med terapi, forebyg- gende arbeid og undervisning. Boken integrerer erfaring av fire prosjekter hun har ledet: Ufrivillig barnløshet, Barn og unge som har erfart privat vold, Mødre til incestutsatte døtre og Fra tabuisert traume til anerkjennelse og erkjennelse.

Innledningsvis skriver forfatteren: En som har selvtiliten i orden er ikke selvdestruktiv og kan løse mange pro-blemer. Selvforakt derimot, eller selv- hat, kan utløse kriser.

Selvoppfatning skapes opprinnelig i møte med andre. Anerkjennelse i den andres blikk gir næring og åpner personens muligheter, det skaper selvtillit og pågangsmot. Avvisning og forakt i den andres blikk, skaper derimot selvforakt og resignasjon, og er sykdomsskapende. Det kan sammenlignes med symbolsk vold.

En persons selvoppfatning er fundamental for personens psykiske helse. Kampen for å bevare ens selvoppfatning ses som en grunnleggende drivkraft for menneskelig handling.

Her er Leira på linje med teoretikere som Kohut og Klein. Hun integrerer viten fra mange retninger innen studier av atferd, følelser med deres kroppslike komponenter og moderne hjerneforskning.

Menneskets selvoppfatning skapes i møte med kulturen. Kulturelle normer og verdier blir betingelser for hvordan personen forstår seg selv. Fortid lever i nåtid uten at en er klar over det. Til å begripe kulturens innflytelse, og dimensjonen anerkjennelse og forakt, henter forfatteren ideer fra filosofer og historikere som Hans Skjervheim, Zygmunt Bauman og Pierre Bourdieu.

Til å beskrive den kulturelle underteksten; det usynlige som vi alle puster inn uten å være bevisst på det, nytter Leira tre begreper – doxa, tabu og myter. *Doxa* betyr det vi tar for gitt, de utenkte tankeskjemaene som kulturen har risset inn i våre kropper og sinn; det vi av gammel vane ikke ser. Det er lett å se doxa i andre kulturer, men langt vanskeligere å få øye på det i vår egen.

Tabu refererer til et kulturelt forbud mot å se, høre og fortelle. Dette fører til en intersubjektiv ugyldegjøring av egne erfaringer. Tabuisering starter en omfattende prosess som er en undervurdert kilde til symptomdannelse.

Myter er kulturens narrativer. De kan belyse klinisk individuelt arbeid. Men like viktig er de i å forstå tverrfaglige blinde flekker som lever «doxisk» i jus, barnevern og psykologi. En viktig problemstilling er å se om hjelpere som representanter for det offentlige rom i møte med det private rom, dvs. klientene, klarer å fastholde en rettsoppfatning, eller om de reproducerer ubevisste, førmoderne og illegitime maktstrukturer. Mytene er ofte tabubelagte, og både myter og tabuer fungerer doxisk. Tabuiserte og mytiske mønstre legger vekstvilkår for utvikling av både selvtillit og selvforakt.

Begrepene doxa (det vi tar for gitt), tabu (forbuden kunnskap) og myter (kulturens narrativer) griper en usynlig virkelighet som påvirker klienter så vel som behandlere.

Forfatteren fremstiller komplisert teori på en begripelig måte. Språket er frodig, jordnært og levende. Hun bruker metaforer og gjennomgående praktiske eksempler i vekselvirkning med teori så det river i fastlåste tankestrukturer. Det er en bok som løfter frem et begripelig og integrerende syn. Modellen har et psykokulturelt, flerdimensjonalt perspektiv, med vekt på menneskets utviklingsmuligheter. Den er et alternativ til en patologiserende psykologi og psykiatri, hvor den ytre kontekst ofte blir oversett. Det er lenge siden jeg har lest en så stimulerende og nyttig fagbok.

Jørn-Kr. Jørgensen

Den lengste reisen

Fragmenter fra en psykoanalyse

Genesis forlag, Oslo 2003.

Kr 228. 118 sider. ISBN 82-476-0286-5

Endelig, tenkte vi da vi satt med boken «Den lengste reisen» i hånden, og begynte å bla i den. Endelig en bok hvor vi kan få vite noe om hvordan det er å gå i psykoanalyse fortalt av en som ikke selv er analytiker eller fagperson! Boken gjorde inntrykk, nettopp fordi den er skrevet på en annen måte enn de bøkene vi tidligere hadde lest om emnet.

Jørn-Kr. Jørgensen er til daglig rådgiver knyttet til Oslo politidistrikts informasjonsavdeling, og har arbeidet som journalist i Norge, USA og Sri Lanka. Siden boken omhandler han selv, trenger han ikke ta hensyn til taushetsplikten. Han kan skrive fritt om egne opplevelser og refleksjoner, men også om terapiprosessen og læringen som skjer underveis.

Forfatteren forteller at han har gått ti år i psykoanalyse, og gir i boken fragmenter fra denne analysen. Han ønsker å dele enkelte refleksjoner og tanker han gjorde seg i noen av møtene med analytikeren i terapirommet. Han forteller om den store livssmerten og ensomheten som han tidligere kjente på, og som var årsaken til at han begynte å gå i analyse. Han beskriver det å gå i analyse som en beinhard kamp som for hans del dreide seg om liv og død. Han forteller om tanker og følelser på en personlig, ærlig og åpen måte, uten å bli for privat. Det at han også mellom egne refleksjoner, fletter inn dikt av Hans Børli, Haldis Moren Vesaas og Stein Mehren gjør boken ekstra fin å lese.

Forfatteren har valgt å ikke brette ut andres liv enn sitt eget. Dette vitner om god dømmekraft og høy integritet. Han understreker at han kun ønsker å gi leseren

fragmenter. Han åpner opp og gir oss små glimt. Av til blir vi litt snurt fordi døren så fort blir lukket igjen. Vi kan bare ane prosessene som foregår bak den lukkede døren.

Forfatteren skriver at han håper å skape gjenkjennelse hos andre som striver med å finne ut av livet sitt. Han ønsker at den skal være et vindu inn til noe av det som foregikk på analytikerens benk, fordi han vil bidra til å bryte ned de fordommene individer møter som søker psykoterapi for å arbeide med livet sitt.

I slutten av boken skriver forfatteren at han gjennom analysen lærte mye om seg selv. Han lærte at til syvende og sist er vi mennesker for oss selv. Vi kan aldri leve en annens liv eller tro at en annen kan leve vårt liv for oss eller gjennom oss. Derfor har vi ansvar for våre egne liv. Når alt kommer til alt, er vi mennesker ensomme. Vi fødes alene og dør alene. I løpet av analysen fikk forfatteren en trygghet inne i seg som han ikke hadde tidligere. Han hadde ikke lenger problemer med å akseptere denne ensomheten. Boken vil kunne gi håp til lesere som sliter med store eksistensielle bekymringer bak vellykkede fasader. Dette er en gruppe mennesker som sjelden søker hjelp for sine psykiske vansker på en poliklinikk i psykisk helsevern. Noen av dem velger selvmordet som løsning når livet blir for vanskelig.

For forfatteren ble analysen en reise tilbake i eget liv. Denne reisen gjorde han til et rikere menneske. Analysen hjalp han til å få tak i det vonde inne i seg selv. Han fikk kontroll over det, og lærte seg å leve med det. Han beskriver derfor reisen som en vei til et friere og tryggere liv.

Forfatteren gir også leseren noen fragmenter som berører etiske dilemmaer som lett oppstår i en pasient-terapeut-relasjon. Disse behandles i boken på en svært snill måte. Vi skulle ønske at forfatteren hadde vært enda mer eksplisitt i sin kritikk. Det hadde vært nyttig sett fra et psykologperspektiv.

Boken anbefales, og den bør leses av alle som i dag har viktige posisjoner innenfor psykisk helsevern. Den er et viktig innlegg i den debatten som i dag pågår. På en lavmælt og overbevisende måte viser forfatteren med sine personlige opplevelser at når menneskesinnet skal gjennomlyses og overhales, kan en ikke bruke samme mål på tid, effektivitet og produktivitet som de en bruker på andre produkter i samfunnet.

Mark A. Reinecke, Frank M. Dattilio og Arthur Freeman

Cognitive Therapy with Children and Adolescents: A Casebook for Clinical Practice (2nd ed.)

New York: Guilford Press, 2003

Kr 519. 475 Sider. ISBN 1-57230-853-2

Det har kommet en del antologier i de senere årene om kognitiv terapi, men de fleste av disse har omhandlet hvordan drive kognitiv terapi med voksne. Etter hvert som evidensen omkring effekten av denne terapiformen sakte bygger seg opp når det gjelder

behandling av ulike lidelser hos voksne, er det også slik at kognitiv terapi har begynt å rette oppmerksomheten mot behandling av psykiske lidelser hos barn og ungdom. Selv om interessen for å drive med kognitiv terapi mot disse aldersgruppene har vært stigende både i Norge og i utlandet, har det vært forsvinnende lite litteratur omkring emnet. Dette begynner nå å rette på seg, og vi har i den senere tid merket en oppblomstring av bøker om teamet. Denne boken er et velkomment bidrag til denne fagfaunaen.

Boken prøver å gi et bilde av hvordan man ut fra et kognitivt ståsted kan behandle et spekter av lidelser hos barn og ungdom. Blant de temaer som tas opp, er den kognitive forståelsen og behandling av ADHD, ulike atferdsforstyrrelser, depresjon, angstlidelser, spiseforstyrrelser, seksuelt misbruk og familieproblemer. Det er to kapitler jeg har lagt særlig merke til. De omhandler hvordan man kan hjelpe ungdommer som plages med et lavt selvbilde, og hvordan man kognitivt arbeider med mennesker som lider av Asperger syndrom. Disse kapitlene synes jeg viser hvordan kognitiv terapi til stadighet utvider sitt terapeutiske område, og hvor nyttig et slikt perspektiv kan være. De andre kapitlene holder også en god standard. For klinikere som behandler barn og unge med ADHD, ulike angstlidelser og depresjoner er det mange nevneverdige tips og veier til god behandling.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 41, nummer 9, 2004, side 740-741

ANMELDT AV

Magnhild Kvamsdal Hope

TEKST

Anmeldt av Lillian Møllerhaug

Inger Johanne Storesund

Anmeldt av Roger Hagen